

Zaak C-279/23

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

28 april 2023

Verwijzende rechter:

Sąd Rejonowy Katowice – Zachód w Katowicach (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

7 maart 2023

Verzoekende partij:

Skarb Państwa - Dyrektor Okręgowego Urzędu Miar w K.

Verwerende partij:

Z. sp.j.

GEANONIMISEERDE VERSIE

[OMISSIS]

BESLISSING

7 maart 2023

De Sąd Rejonowy Katowice – Zachód w Katowicach, II Wydział Cywilny (rechter in eerste aanleg Katowice – West, tweede afdeling bevoegd in burgerlijke zaken, Polen) [OMISSIS] heeft

[OMISSIS]

na behandeling op 7 maart 2023 in Katowice

[OMISSIS]

van de zaak betreffende de vordering van de Skarb Państwa (schatkist), vertegenwoordigd door de Dyrektor Okręgowego Urzędu Miar w K. (directeur van de regionale overheidsdienst voor maten en gewichten in K.)

tegen Z. spółka jawna (vennootschap onder firma), met zetel te C.

inzake een betaling

beschikt:

1. het Hof van Justitie van de Europese Unie de volgende prejudiciële vraag te stellen:

Staat artikel 6, lid 1, van richtlijn 2011/7/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties in de weg aan een nationale regeling op grond waarvan de nationale rechter de in die bepaling bedoelde vordering tot vergoeding van invorderingskosten kan afwijzen omdat de betalingsachterstand van de schuldenaar niet significant was of omdat het door de schuldenaar te laat voldane bedrag gering was?

2. [OMISSIS] de behandeling van de zaak te schorsen totdat de prejudiciële vraag is beantwoord.

MOTIVERING

I. Verwijzende rechter

- 1 [OMISSIS] [motivering van de bevoegdheid van de verwijzende rechter om een verzoek om een prejudiciële beslissing in te dienen]
- 2 De verwijzende rechter is dus een rechterlijke instantie die krachtens artikel 267, tweede zin, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie bevoegd is een prejudiciële vraag te stellen.

II. Inhoud van de nationale bepalingen die op de onderhavige zaak van toepassing zijn

- 3 Richtlijn 2011/7/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties [OMISSIS] (hierna: „richtlijn 2011/7/EU”) is in de Poolse rechtsorde geïmplementeerd bij wet van 8 maart 2013 ter bestrijding van buitensporige verträgen bij handelstransacties [OMISSIS] (hierna: „wet ter bestrijding van buitensporige verträgen bij handelstransacties”).
- 4 De wet ter bestrijding van buitensporige verträgen bij handelstransacties bepaalt:
- 5 Artikel 2

De bepalingen van de wet zijn van toepassing op handelstransacties waarbij uitsluitend de volgende partijen zijn betrokken:

- 1) ondernemingen in de zin van de bepalingen van de ustawa – Prawo przedsiębiorców (wet betreffende ondernemers) van 6 maart 2018 [OMISSIS];
 - 2) entiteiten die de in artikel 6, lid 1, van de ustawa – Prawo przedsiębiorców van 6 maart 2018 bedoelde activiteiten verrichten;
 - 3) entiteiten in de zin van artikel 4, artikel 5, lid 1, en artikel 6 van de ustawa – Prawo Zamówień Publicznych (wet inzake overheidsopdrachten) van 11 september 2019;
 - 4) beoefenaren van een vrij beroep;
 - 5) filialen en vertegenwoordigingen van buitenlandse ondernemingen;
 - 7) ondernemingen uit de lidstaten van de Europese Unie, de lidstaten van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA) die partij zijn bij de overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte of de Zwitserse Bondsstaat.
- 6 Artikel 4
- Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder:
- 1) handelstransacties – overeenkomsten die de levering van goederen of het verrichten van diensten tegen vergoeding als voorwerp hebben, voor zover de in artikel 2 genoemde partijen deze in verband met hun economische activiteiten afsluiten;
 - 1a) geldelijke prestatie – de tegenprestatie voor de levering van goederen of het verrichten van diensten bij een handelstransactie;
 - 2) overheidsinstantie – entiteiten in de zin van artikel 4 van de ustawa – Prawo zamówień publicznych (wet inzake overheidsopdrachten) van 11 september 2019;
- 7 Artikel 6
1. Indien de partijen bij een handelstransactie in de overeenkomst geen betalingstermijn hebben vastgesteld, heeft de schuldeiser zonder aanmaning recht op de wettelijke interest voor betalingsachterstand bij handelstransacties na het verstrijken van een termijn van 30 dagen, te rekenen vanaf de dag waarop de prestatie is verricht tot de dag van betaling. In het in artikel 9, lid 1, bedoelde geval wordt het verstrijken van 30 dagen berekend vanaf de datum waarop de verificatie is voltooid.
- 8 Artikel 7
- Bij handelstransacties, met uitsluiting van transacties waarbij de schuldenaar een overheidsinstantie is, hebben schuldeisers zonder aanmaning recht op wettelijke

interest voor betalingsachterstanden, tenzij de partijen een hogere interest zijn overeengekomen, voor de periode vanaf de dag waarop de vergoeding opeisbaar is geworden tot de dag van betaling, voor zover de volgende voorwaarden cumulatief zijn vervuld:

- 1) de schuldeiser heeft zijn prestatie uitgevoerd;
- 2) de schuldeiser heeft de betaling niet verkregen binnen de in de overeenkomst vastgestelde termijn.

9 Artikel 8

1. Bij handelstransacties waarbij de schuldenaar een overheidsinstantie is, hebben schuldeisers zonder aanmaning recht op wettelijke interest voor betalingsachterstanden voor de periode vanaf de dag waarop de vergoeding opeisbaar is geworden tot de dag van betaling, voor zover de volgende voorwaarden cumulatief zijn vervuld:

- 1) de schuldeiser heeft zijn prestatie uitgevoerd;
- 2) de schuldeiser heeft de betaling niet verkregen binnen de in de overeenkomst vastgestelde termijn.

10 Artikel 10

1. Vanaf de datum waarop de in artikel 7, lid 1, of artikel 8, lid 1, bedoelde interest opeisbaar wordt, heeft de schuldenaar, bij wijze van vergoeding van de invorderingskosten, zonder aanmaning recht op betaling door de schuldenaar van een bedrag dat omgerekend overeenkomt met:

- 1) 40 EUR – indien de waarde van de vergoeding niet hoger is dan 5 000 Poolse zloty (PLN);
- 2) 70 EUR – indien de waarde van de vergoeding hoger is dan 5 000 PLN, maar lager dan 50 000 PLN;
- 3) 100 EUR – indien de waarde van de vergoeding gelijk is aan of hoger is dan 50 000 PLN.

1a. Het bedrag van de in lid 1 bedoelde vergoeding wordt omgerekend aan de hand van de gemiddelde wisselkoers van de euro die wordt bekendgemaakt door de Poolse nationale bank op de laatste werkdag van de maand voorafgaand aan de maand waarin de vergoeding opeisbaar is geworden.

2. De schuldeiser heeft naast het in lid 1 genoemde bedrag recht op een redelijke vergoeding van de door hem gemaakte invorderingskosten die dat bedrag te boven gaan.

11 Ustawa – Kodeks cywilny (burgerlijk wetboek) van 23 april 1964 [OMISSIS] bepaalt:

12 Artikel 5

Een recht kan niet worden gebruikt in strijd met het sociaal-economische doel ervan of met hetgeen in het maatschappelijk verkeer betaamt. Dergelijk handelen of nalaten door de rechthebbende wordt niet beschouwd als een uitoefening van een recht en geniet geen bescherming.

III. Feiten van het geding

13 De partijen in het hoofdgeding zijn:

14 Verzoeker: Skarb Państwa (schatkist), vertegenwoordigd door de Dyrektor Okręgowego Urzędu Miary w K. (directeur van de regionale overheidsdienst voor maten en gewichten in K.). Verzoeker is een entiteit als bedoeld in artikel 2, punt 3, van de ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (wet ter bestrijding van buitensporige vertraging bij handelstransacties). De verwijzende rechter legt uit dat verzoeker in de onderhavige zaak de „Skarb Państwa” (schatkist) is, die wordt vertegenwoordigd door de „Dyrektor Okręgowego Urzędu Miary w K.” (directeur van de regionale overheidsdienst voor maten en gewichten in K.). [OMISSIS] [verwijzing naar de rechtspersoonlijkheid en handelingsbekwaamheid van verzoeker]

15 De Okręgowy Urząd Miary w K. (regionale overheidsdienst voor maten en gewichten in K.) verricht in het kader van zijn activiteit diensten op het gebied van het ijken van meetinstrumenten.

16 Verweerster: Z. spółka jawna (vennootschap onder firma) met zetel te C. Verweerster is een vennootschap onder firma in de zin van artikel 2, punt 1, van de wet ter bestrijding van buitensporige vertragingen bij handelstransacties. Zij maakt in het kader van haar economische activiteiten regelmatig gebruik van de door verzoeker verrichte diensten.

17 Verzoeker vordert veroordeling van verweerster tot betaling van de tegenwaarde in Poolse zloty van 80 EUR, vermeerderd met de in het Poolse recht voorziene rente. Hij heeft aangegeven dat hij het equivalent vordert van twee vergoedingen voor de invorderingskosten bedoeld in artikel 7, lid 1, punt 1, van de wet ter bestrijding van buitensporige vertragingen bij handelstransacties, elk 40 euro. De vordering vloeit voort uit het feit dat verweerster hem tweemaal met vertraging heeft betaald voor verstrekte diensten. Verweerster zou de betaling van 246 PLN (ongeveer 55 euro) met 20 dagen vertraging en de betaling van 369 PLN (ongeveer 80 euro) met 5 dagen vertraging hebben voldaan.

18 Verweerster concludeerde tot afwijzing van de vordering en wees erop dat de betalingsachterstand van de schuldenaar niet significant was en dat het door de

schuldenaar verschuldigde en te laat voldane bedrag gering was. Aangegeven werd dat in het verleden de betaling van de door verzoeker verrichte diensten ten minste 39 keer met vertraging was voldaan [OMISSIS] [verwijzing naar de organisatiestructuur van verzoeker]. Naar aanleiding van deze vertragingen heeft verzoeker van verweerster verschillende keren een vergoeding voor invorderingskosten gevorderd, waarbij de rechterlijke instanties de vordering steeds hadden afgewezen op grond dat de betalingsachterstand van de schuldenaar niet significant was of op grond dat het door de schuldenaar verschuldigde bedrag gering was.

- 19 Ondanks ten minste 39 betalingsachterstanden heeft verzoeker van verweerster nooit een vergoeding voor de invorderingskosten kunnen verkrijgen.

IV. Verband tussen de bepalingen van Unierecht en de nationale regels die in het hoofdgeding van toepassing zijn

- 20 Richtlijn 2011/7/EU bepaalt dat de lidstaten ervoor zorgen dat de schuldeiser van de schuldenaar een vergoeding mag invorderen voor de invorderingskosten van ten minste 40 EUR (hierna: „vergoeding”), wanneer interest verschuldigd wordt bij transacties waarbij:

- a) zowel de schuldeiser als de schuldenaar een ondernemer is;
- b) de schuldeiser een ondernemer is en de schuldenaar een overheidsinstantie.

- 21 Het Poolse recht bepaalt daarentegen dat de schuldeiser van de schuldenaar een vergoeding mag invorderen voor de invorderingskosten tussen 40 en 100 EUR wanneer interest verschuldigd wordt bij handelstransacties waarbij:

- a) zowel de schuldeiser als de schuldenaar een ondernemer is;
- b) de schuldeiser een ondernemer is en de schuldenaar een overheidsinstantie;
- c) de schuldeiser een overheidsinstantie is en de schuldenaar een ondernemer.

- 22 Het Poolse recht breidt het recht op vergoeding dus uit tot de onder c) beschreven situatie. Het is met de situatie onder c) dat de feiten van onderhavige zaak overeenkomen. Dat betekent echter niet dat richtlijn 2011/7/EU niet van toepassing is en dat de zaak geen verband houdt met het Europees recht. De verwijzende rechter merkt op dat het de bedoeling van de Poolse wetgever was om de vergoeding op precies dezelfde wijze te verkrijgen, ongeacht of situatie a), b) of c) zich voordoet. Hieruit volgt dat, om te beoordelen of de verwijzende rechter de vordering tot betaling van een vergoeding kan afwijzen op grond dat de betalingsachterstand van de schuldenaar niet significant was en dat het door de

schuldenaar verschuldigde en met vertraging voldane bedrag gering was in situatie c), moet worden bepaald of de verwijzende rechter deze vordering in situatie a) of b) kan afwijzen. Dit vereist op zijn beurt een uitlegging van het Unierecht, aangezien de situaties a) en b) uitdrukkelijk zijn opgenomen in richtlijn 2011/7/[EU].

- 23 Het Hof heeft zich meermaals bevoegd verklaard om uitspraak te doen op verzoeken om een prejudiciële beslissing over bepalingen van Unierecht in situaties waarin de feiten in het hoofdgeding buiten de directe werkingssfeer van dat recht vielen, maar waarin deze bepalingen toepasselijk waren gemaakt door de nationale wettelijke regeling, die zich voor haar oplossingen voor zuiver interne situaties conformeerde aan de in het Unierecht gekozen oplossingen. Volgens vaste rechtspraak van het Hof heeft de Europese Unie in dergelijke gevallen immers stellig belang erbij dat ter vermindering van uiteenlopende uitleggingen in de toekomst, de overgenomen bepalingen of begrippen van Unierecht op uniforme wijze worden uitgelegd, ongeacht de omstandigheden waaronder zij toepassing moeten vinden [zie met name arresten (van 14 maart 2013,) Allianz Hungaria Biztosító e.a., C-32/11, EU:C:2013:160, punt 20; (4 december 2014,) FNV Kunsten Informatie en Media, C-413/13, EU:C:2014:2411, punt 18, en (26 november 2015,) Maxima Latvija, C-345/14, EU:C:2015:784, punt 12].

V. Redenen voor de twijfels van de verwijzende rechter over de toepassing en de uitlegging van het Unierecht

- 24 Het is een vaste jurisprudentiële praktijk van de Poolse rechterlijke instanties om vorderingen tot vergoeding af te wijzen op grond dat de betalingsachterstand van de schuldenaar niet significant was en dat het door de schuldenaar verschuldigde en met vertraging voldane bedrag gering was. De grondslag voor de afwijzing van de vordering is telkens artikel 5 van het burgerlijk wetboek, waarvan de inhoud hierboven is geciteerd. De Poolse rechterlijke instanties zijn namelijk van oordeel dat de vordering tot betaling van vergoeding in dergelijke situaties „in strijd is met hetgeen in het maatschappelijk verkeer betaamt” (het gaat om een Poolse rechtsterm die dicht bij de termen „immoreel”, „laakbaar” en „in strijd met de goede zeden” aanleunt).
- 25 Het begin van bovenstaande jurisprudentiële praktijk werd gegeven door een enkele zin in de motivering van het besluit van de Sąd Najwyższy (hoogste rechter in burgerlijke zaken, Polen) van 11 december 2015 [OMISSIS]. De Sąd Najwyższy stelde vast dat een rechter in elke zaak moet onderzoeken of de schuldeiser, door betaling van een vergoeding te vorderen, niet handelt op een wijze die in strijd is met hetgeen in het maatschappelijk verkeer betaamt.
- 26 Hoewel de jurisprudentiële praktijk van de rechterlijke instanties op dit punt soms uiteenlopend is, blijkt uit een door de verwijzende rechter gemaakte analyse van de rechtspraak dat de Poolse rechterlijke instanties over het algemeen van oordeel zijn dat het door de schuldenaar verschuldigde en met vertraging voldane bedrag

niet significant is wanneer het de tegenwaarde in Poolse zloty van 100 tot 300 EUR niet overschrijdt. Tegelijkertijd zijn de Poolse rechterlijke instanties van oordeel dat de betalingsachterstand van de vordering gering moet worden geacht indien deze niet meer dan 2 tot 6 weken bedraagt. Daarbij is het niet noodzakelijk dat aan beide voorwaarden van „in strijd is met hetgeen in het maatschappelijk verkeer betaamt” cumulatief is voldaan. Zelfs als het door de schuldenaar verschuldigde en met vertraging voldane bedrag significant was, maar de vertraging gering, wijzen Poolse rechterlijke instanties de vorderingen tot vergoeding gewoonlijk af. In dezelfde zin wijzen de Poolse rechterlijke instanties dergelijke vorderingen gewoonlijk ook af wanneer de vertraging significant, maar het bedrag gering was.

- 27 De door de verwijzende rechter beschreven jurisprudentiële praktijk van de Poolse rechterlijke instanties wordt perfect geïllustreerd door de hierboven uiteengezette voorgeschiedenis van geschillen tussen verzoeker en verweerster in de onderhavige zaak. Verweerster heeft minstens 39 keer een betaling aan verzoeker te laat voldaan, maar de Poolse rechter heeft verweerster nooit veroordeeld tot betaling van een vergoeding aan verzoeker.
- 28 Bij het onderzoek van de onderhavige zaak betwistte de verwijzende rechter of de nationale regeling op grond waarvan een vordering tot vergoeding kan worden afgewezen, verenigbaar is met richtlijn 2011/7/EU.
- 29 De twijfel van de verwijzende rechter rijst om de volgende zes redenen:
- 30 Ten eerste voorziet richtlijn 2011/7/EU niet in een uitzondering op het beginsel dat de schuldeiser recht heeft op een vergoeding in geval van vertraging door de schuldenaar. Alleen het nationale recht voorziet in deze uitzonderingen. Voorts beschermen deze uitzonderingen niet een of andere fundamentele waarde die onverenigbaar zou zijn met de verplichting tot betaling van een vergoeding. Integendeel, de belangrijkste reden voor deze uitzonderingen is het gebruik in Polen (en zeker ook in sommige andere lidstaten) om kleine betalingen pas na het verstrijken van de termijn te doen, met name in het economisch verkeer. De Poolse rechterlijke instanties hebben dan ook besloten dat een schuldeiser die geen rekening houdt met deze gewoonte om kleine vertragingen te aanvaarden en vergoedingen vordert, in strijd handelt met de regels van wat in het maatschappelijk verkeer betaamt. De bescherming van de gewoonte om kleine vertragingen te aanvaarden is volgens de verwijzende rechter echter geen essentiële waarde die de invoering in het nationale recht van een uitzondering op de duidelijke, nauwkeurige en onvoorwaardelijke regel van richtlijn 2011/7/EU kan rechtvaardigen.
- 31 Ten tweede zijn de in het Poolse recht bepaalde uitzonderingen op het beginsel dat een schuldeiser recht heeft op vergoeding, in strijd met het doel van richtlijn 2011/7/EU, zoals verwoord in overweging 12 daarvan. Daarin wordt erop gewezen dat „een ingrijpende verandering in de richting van een stipte betalingscultuur, waarbij de uitsluiting van het recht om interest in rekening te

brenge hoe dan ook wordt beschouwd als een kennelijk onbillijk contractueel beding of kennelijk onbillijke praktijk, [nodig is] om deze tendens te keren en om betalingsachterstand te ontmoedigen”. Een dergelijke verandering vereist ook het invoeren van specifieke bepalingen met betrekking tot betalingstermijnen en de vergoeding van door schuldeisers gemaakte kosten, en onder meer dat uitsluiting van het recht op vergoeding van invorderingskosten als een kennelijk onbillijk beding dient te worden beschouwd. De uitzonderingen waarin de Poolse wetgeving voorziet, en de doelstellingen achter de invoering ervan, staan haaks op de doelstelling van de richtlijn om een „stijpe betalingscultuur” tot stand te brengen. Uitzonderingen op de verplichting tot betaling van vergoedingen hebben niet tot gevolg dat een „stijpe betalingscultuur” wordt gecreëerd, maar dat een cultuur van aanvaarding van betalingsachterstanden wordt versterkt. Deze uitzonderingen doen dus afbreuk aan het nuttig effect (effet utile) van het Unierecht en zijn als zodanig daarmee in strijd.

- 32 Ten derde maken de uitzonderingen op de verplichting tot betaling van een vergoeding het in overweging 12 van richtlijn 2011/7/EU neergelegde beginsel dat „uitsluiting van het recht op vergoeding van invorderingskosten als een kennelijk onbillijk beding dient te worden beschouwd” illusoir. Ondernemers in Polen hoeven in overeenkomsten geen clausules op te nemen die het recht op vergoeding van invorderingskosten uitsluiten wanneer de betalingsachterstand van de schuldenaar niet significant was of wanneer het door de schuldenaar verschuldigde en met vertraging voldane bedrag gering was, aangezien de Poolse rechterlijke instanties het recht op een dergelijke vergoeding in hun jurisprudentiële praktijk hebben uitgesloten.
- 33 Ten vierde is de verplichting tot vergoeding volgens de verwijzende rechter juist het meest relevant in gevallen waarin de betalingsachterstand van de schuldenaar niet groot was of het door de schuldenaar verschuldigde en met vertraging voldane bedrag gering was. In de Poolse rechtspraak wordt soms het argument naar voren gebracht dat, wanneer de schuld gering is, bijvoorbeeld 100-300 EUR, de betaling door de schuldenaar van het equivalent van 40 EUR wegens betalingsachterstand een buitensporige sanctie is. Volgens de verwijzende rechter heeft de Europese wetgever vooral met het oog op dergelijke zaken voorzien in een verplichting tot vergoeding. In gevallen waarin de schuldenaar een significante of grote betalingsachterstand heeft, moet de schuldenaar een hoge rente betalen, vaak duizenden of zelfs honderdduizenden euro. In die situaties heeft de verplichting tot het betalen van een vergoeding ten bedrage van 40 EUR geen enkel mobiliserend effect op de schuldenaar. Dat is anders in situaties waarin de schuldenaar geen aanzienlijke betalingsachterstand heeft opgelopen of wanneer het door de schuldenaar te laat voldane bedrag gering was.
- 34 Ten vijfde heeft richtlijn 2011/7/EU tot doel de betalingsachterstand binnen de interne markt te bestrijden (overweging 36 van richtlijn 2011/7/EU). Om dit doel te bereiken, heeft de Europese wetgever in uniforme regels voorzien voor de verkrijging door schuldeisers van een recht op vergoeding. De regels voor de verkrijging van een vergoeding zullen echter niet uniform zijn en dus evenmin in

overeenstemming met de bedoeling van de auteurs van de richtlijn, indien elke lidstaat eigen niet uit de richtlijn voortvloeiende uitzonderingen invoert op de verplichting tot betaling van een vergoeding.

- 35 Ten zesde is, wat betreft de vraag of een regel van nationaal recht op grond waarvan de vordering tot betaling van een vergoeding om de in de prejudiciële vraag uiteengezette redenen kan worden afgewezen, in overeenstemming is met het Unierecht, het beginsel van procedurele autonomie niet relevant. Artikel 5 van het burgerlijk wetboek, dat aan de afwijzing van een dergelijke vordering ten grondslag ligt, is een regel van materieel en niet van procedurele aard. De rechterlijke instanties die de vordering tot vergoeding afwijzen, doen dit niet om formele redenen, maar omdat zij van oordeel zijn dat de vordering geen materiële grondslag heeft, dus omdat de verzoeker geen vorderingsrecht heeft.

VI. Standpunten van partijen over de prejudiciële vraag

- 36 [OMISSIS] [wijzigingen in de procedure]

VII. Schorsing van de behandeling

- 37 [OMISSIS] [wijzigingen in de procedure]